

איש וצבא. הכעס על משפחת נתניהו, ההלם מהעלילה של רפול והעלבון ממכתב הפיטורים של רבין: גילויים חדשים על חייו של דן שומרון, הרמטכ"ל ה-13 של צה"ל

יעקב בראון | 06

חוצה שומרון

מתוך היכרות אישית ובעקבות ראיונות שערך עם 150 אנשים, כותב בימים אלה אלוף משנה (במיל') זאב דרורי ספר על הרמטכ"ל לשעבר, דן שומרון • ממשחקי המלחמה בקיבוץ, דרך המבצעים הגדולים ועד מותו המפתיע בגיל 70 – משתקפת אישיותו הלא גנרלית של אחד המפקדים הגדולים של צה"ל

יעקב בראון

" במלחמת יום הכיפורים חזר רתי מפשיטה על גרוד טני קים מצרי", נזכר אל"מ (במיל') זאב דרורי, "בשבוע בבוקר הג' עתי לפיקוד באום חשיבה כרי לדרווח על הפשיטה הזאת. אז ראיתי את דן שומרון, מח"ט 401, עומד מול הראי, מתר-חץ ומתגלח. דני, מלחמה! אמרתי לו, כשכולי עדיין מלוכלך מהלילה. זאביק, החיילים מסתכלים עלינו, השיב. כמו שאנחנו נראים וכמו שאנחנו נשמעים, כך הם הולכים אחרינו. דבריו אלה מל-וויים מאז כל החיים".

ד"ר דרורי (68), מנכ"ל המכללה האקדמית כנרת בעמק הירדן ובעברו בין השאר מפקד חטיבת גבעתי ומפ"קד גלי צה"ל, ערך בשבוע שעבר במ"כ כון כנרת ע"ש שומרון, שליך המכללה, ערב הוקרה לזכרו. דרורי ראיין כ-150 אנשים לספר שהוא כותב על הרמטכ"ל ה-13, כהוקרה על אישיותו הלא גנרלית ועל פועלו בצבא.

"דן היה כאיש צבא מקצוען מספר אחת ומפקד שדה שלא היו רבים כמו-תו, אבל בעיני הוא בלט בראש וברא-שונה בצניעותו, במופנמותו, אפילו בכיישנותו, כשבכך הוא היה ההפך הג' מור מרמטכ"לים אחרים", אומר דרורי, "הוא היה מאופק גם ברגעי לחץ ושמר את רגשותיו לעצמו, כמי שיצר קשרי חברות אמיתיים רק עם בודדים".

הוא זכה למקומו הראוי בהיסטוריה?

"לדעתי, לא".

למרות הילת אנטבה?

"דן כעס מאוד על משפחת נתניהו, שניסתה, מבחינתה בצדק, לשייך את כל הילת אנטבה ליוני, מפקד סירת מטכ"ל, שנפל בתחילת האירוע כש' פיקד על כוח הפריצה לטרמינל הישן. מוקי בצר היה זה שתכנן את המבצע מאל"ף עד תי", אבל דן היה המפקד. ההחלטה לצאת למבצע נבעה מהביט' חון העצמי שדן הקריין, כשעמדתו הייתה בניגוד לדעת ראש הממשלה, יצחק רבין והרמטכ"ל מוטה גור. דן, אגב, התברר כשאמר שהמבצע יארך 60 דקות וארך 59 דקות".

ילד טבע

דניאל שימרון נולד ב-5 באוגוסט '37 לטובה ולאליהו שימרון, לבית זודוריק, ממייסדי קיבוץ אשדות יעקב. כשהת' גייס, בצבא שיבשו את שמו לשומרון והוא לא טרח לתקן את הטעות. "כך הוא היה", סבור דרורי, "משחקי כבוד אף פעם לא הטרידו אותו, אבל בנושאים צבאיים מקצועיים לא ויתר אף לא כמ' לוא הנימה. היו שכינו אותו פרד בגלל

כשעמד להתממש מינויו כרמטכ"ל, הוא הופתע

מאוד כשצץ פתאום הסיפור שכביכול הוא הומו, סיפור שהיו מעורבים בו לוי וקודמו, רפאל איתן, שהיה טיפוס של קולאק – איש קשה שלא סולח. העלילה שהופרכה תיזכר לדיראון בצה"ל"

חטיבה 401. "כאן דן פעל לבלימת הש' ריון המצרי שנע לכיוון המיתלה", מספר דרורי. "הייתי או תחת פיקודו. 'עצור, חבל על הרוגים בחינם', הוא פקד עלי ולמולנו לא היו לנו שם נפגעים. אין מפ' קדים כמו דן. כשמפקד זירת ים סוף של המצרים נלקח בשבי, חיילינו אוקו אותו בשרשראות. או דן הגיע, הורה לשתרן אותו מהן ופינה לו את חדרו. הוא הזמין את מפקד זירת ים סוף שלנו, זאב אל' מוג, לימים מפקד חיל הים, כדי שיקבל ממנו את כתב הכניעה בנמל עדביה בדרום סואץ. בצילום מאותו מעמד נראה דן לגמרי בצד וזה מסמל את אופיו".

לאחר המלחמה מונה שומרון לק' צין חי"ר וצנחנים ראשי, כשבתפקידו זה הוא פיקד, כאמור, על מבצע יונתן. "כשאחרי המבצע הציעו לדן לקבל את תפקיד אלוף פיקוד המרכז, הוא לא נענה לו", מספר דרורי, "עד שלא אחיה מפקד אוגדת שריון סרירה, לא אחיה אלוף פי' קוד', הודיע, והתפקיד ניתן לאלוף משה לוי (משה וחציי). רק לאחר שמילא את תפקיד מפקד עוצבת הפלדה בסיני, קיבל על עצמו ב-78 את תפקיד אלוף פיקוד הדרום".

בתפקידו זה היה שומרון אחראי לפינוי חלקו המערבי של סיני. לדן זה לא היה פשוט להיאבק ביהודים ומתיישבים", סבור דרורי, "כמי שנולד וגדל בקיבוץ, הוא היה איש ההתיישבות וראה בה ערך.

שהוא לימד אותי לפני כראמה", מעיד דרורי, "בבסיס היה חסר שנצח אותו על מגרש הבלטות. דן חזר לצבא ב'62 במידה רבה בגלל האקשן, שאותו אהב". במלחמת ששת הימים לחם שומרון בכוח סיור באוגרה של ישראל טל וזכור כצנחן הראשון שהגיע לתעלת סואץ, כשעל אומץ לבו בהסתערות על המצרים עוטר בעיטור המופת. במלחמת ההתשה פיקד על מרדפים בבקעת הירדן ובתעלת סואץ כמפקד גרוד 890. "הייתי איתו במרדף אחרי מחב' לים בוואדי קלט", נזכר דרורי, "לא לרוץ סתם קדימה! דן הורה לנו מתוך דאגה לשלומנו, וזאת בניגוד לתפיסה של 'קדימה, הסתערי'!"

כראש ענף מבצעים במטכ"ל, בהיותו בדרגת סגן אלוף בלבד, הייתה לו השפי' עה רבה בסוף מלחמת ההתשה על מקבלי ההחלטות ש"התרשמו מהשקט שהשרה סביבו". או עבר הצנחן שומרון הסבה לשריון ואת מקום הכומתה האדומה על הכתף תפסה כומתה שחורה. "כטנקיסט, אני זוכר את דן כאחד המפקדים שעברו הסבה לשריון במלואה, מה שהתבטא גם בכומתה שעל ראשו", מעיד אלוף (מיל') יוסי בן-חנן. "כמפקד חיל השריון מצא תי בו קצין קרבי למופת ולוחם עז נפש שעם זאת היה שקול ואחראי, פרטנר מקצועי פר אקסלנס".

במלחמת יום הכיפורים פיקד על

עקשנותו. מילדותו בקיבוץ דן התבלט כמנהיג. איך אמר עליו בן כיתתו וחברו תאל' אמיר ראובני, שהיה מח"ט גול' ני? 'כילדים הייתה לנו פנימייה צבאית עם דן. בהנהגתו לחמנו בילדים הסורים מעבר לירדן ברוגטקות, באבנים ובח' טיפת חמורים לשטחנו כנקמה. דן היה מתכנן, שולח את החוליות, ובעת הצורך גם היה נכנס לאמצע המכות עם אלות. כה אמיץ הוא היה ובעל כושר גופני יוצא מהכלל".

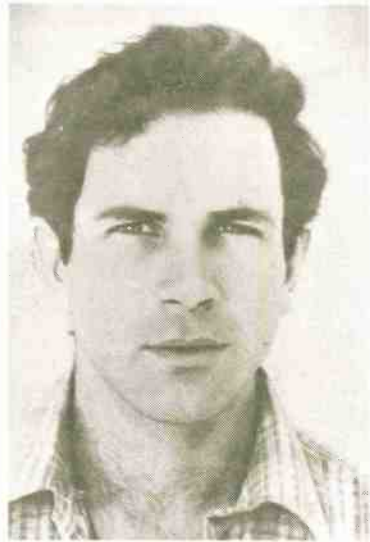
"ילד טבע, שרכב בשדות העמק", כך תיארה אותו אלמנתו, דליה, שהייתה רעייתו השנייה. בתו, ענת, היא מני' שואיו הראשונים למירי.

שומרון התגייס לצנחנים. שם חבר למאיר הרציון, שהעיד עליו כי היה נווט יוצא דופן: שומרון היה פותח מפה, סוקר אותה, סוגר והולך 15 קילומטרים. "הייתי איתו בלילה שבו פוצצנו שני גשרים בירדן", מספר דרורי, "הקרמנו להגיע לפני כוח נוסף שעמד להגיע. חי' כינו מתוחים בשטח האויב. הכי רגוע היה דן. 'חבר'ה, תנחור', אמר בחיוך מרגיע".

בסוף שנות ה-50 השתחרר שומרון מצה"ל וחזר אל האספסת בקיבוץ, שרצה אותו כנהג משאית, אולי גם כש' חקן קבוצת הכדורסל של המשק שבה הצטיין. "דן היה תחרותי בכל מקום, גם בספורט, עם הג'אמפ שוט הלא נורמלי שלו בין הסלים, גם במשחק השש בש,

24.95x30.78	2/2	עמוד 7	המגזין - סופהשבוע	30/11/2014	45365652-6
המכללה האקדמית כנרת - 13300					

דן כעס מאוד על משפחת נתניהו, שניסתה, מבחינתה בצדק, לשייך את כל הילת אנטבה ליוני נתניהו. ההחלטה לצאת למבצע נבעה מהביטחון העצמי שדן הקרין, כשעמדתו הייתה בניגוד לדעת ראש הממשלה יצחק רבין והרמטכ"ל מוטה גור

צילום: לע"מ

להגיב או לא", מעיד בן-חנן, "כרמטכ"ל, דן היה אז שחקן מפתח בקבלת ההחלטות, בעודו שקול, קר רוח ומאזן בין הרעות השונות".

במהלך כהונתו תמך שומרון בביטול פרויקט הלבאי. למרות זאת, משה ארנס, שר הביטחון שהביאו לרמטכ"ל, ממשיך להוקירו. "דן שומרון היה רמטכ"ל טוב: חרוץ, שקול, ישר ולא פוליטיקאי", מסכם ארנס, "אומנם הוא הצטרף למסע של מפקד חיל האוויר אביהו בן-נון נגד הליביא, דבר שהיה טעות גדולה מאוד, אך לא היה בכך כדי להעיב על היחסים שלנו".

שומרון סיים את כהונתו ב'91 והתמנה ליו"ר התעשייה הצבאית. "התפקיד הזה לא היה תפור עליו", משוכנע דרורי, "דן, שראה בו תפקיד מקצועי, לא ידע להתמודד עם מאבקי הכוחות הפוליטיים בתוך הארגון, שהיה במצב כלכלי גרוע. היו לו כמה רעיונות מופלאים לגבי תע"ש שהוא לא הצליח לקדם. כשבאו לאחר כשנתיים ללחוש על אוזנו שרוצים לפטר אותו, הוא לא האמין. דן לא היה מסוגל לסלוח על כך שמי שהיה רמטכ"ל וסיכן את חייו בצבא - פוטר בפקס, שעליו היה חתום שר הביטחון יצחק רבין. זה היה משפט שדהי, קבל".

אם הזכרת כוחות פוליטיים, הפוליטיקה לא קלטה אותו.

"דן ניסה להיכנס למפלגת הדרך השלישית, אבל לא חיכו לו שם. אביגדור קה"ל לא סלח לו על שלא העלה אותו לדרגת אלוף. בהמשך דן היה בצוות שניסח את הסכם חברון, לבקשת בנימין נתניהו. בכך התמצה הקשר שלו לפוליטיקה".

ואז שומרון ניסה להיכנס לעסקים פרטיים?

"דן ניסה לפעול בכיוון של רכבת פריז, ברים, ולא הצליח לקדם את הנושא. איך אמר שר התחבורה או, אפרים סנה? 'הרג' שתי לא נוח, כשמפקד שהיה נערץ עלי בא אלי עם הצעות שלא יכולתי לקדם אותן".

ב'2006 מונה לחקור את התנהלות הרמטכ"ל במלחמת לבנון השנייה והיה זה שגרם לרמטכ"ל דן חלוץ להתפטר. סופו היה עצוב: בפברואר 2008 הוא לקה בשבץ מוחי, ואחרי פחות משלושה שבועות נפטר, כשהוא בן 70. "דן שומ" רון היה אחד מהמפקדים הגדולים שידע צה"ל, הצהיר אז הנשיא שמעון פרס.

"דן מימש את האמרה 'חיילים לא מתים; חיילים נמוגים'", אומר דרורי, "הוא היה מוקף בחייו בהרבה אנשים, אבל עד מותו היה די בודד".

בהשתוללות בגן הירק הוא הכריז 'כאן לא תהיה מלחמת אחים! והשתלט על האירועים שם. אחריהם הגיע זמנו של אלוף חיים ארז להחליפו בתפקיד, והוא זה שפיקד על פינוי ימית".

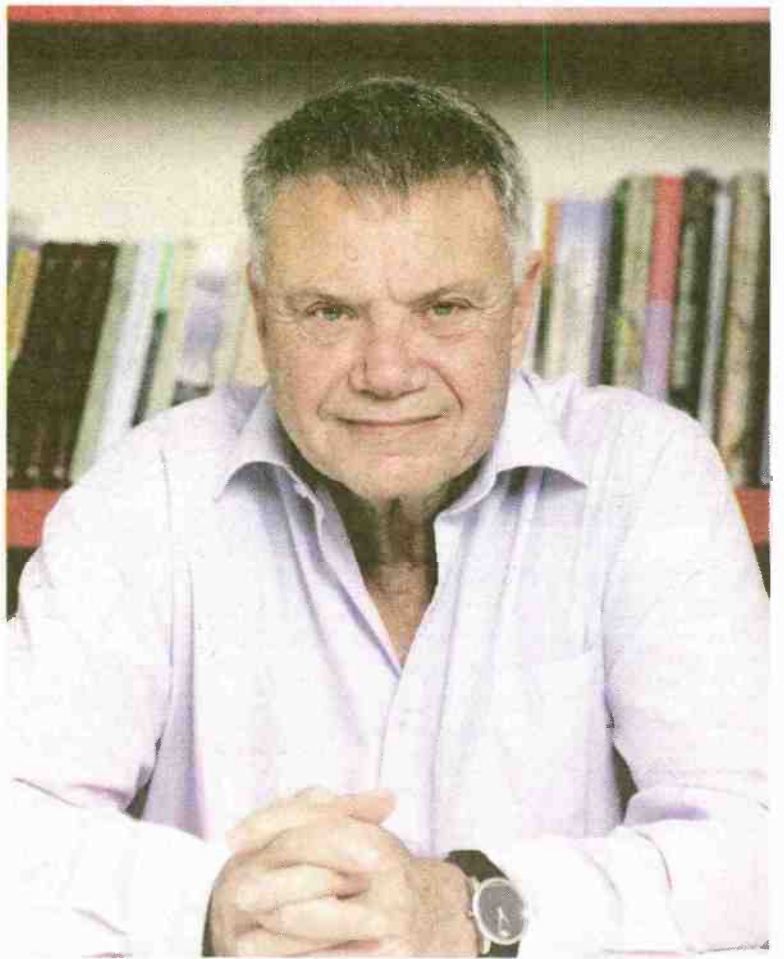
פיטורים בלתי נסלחים

כשמשה לוי הועדף על פניו ועל פני אביגדור (יאנוש) בן-גל כרמטכ"ל, אמר שר הביטחון משה ארנס לשומרון, לאחר שבן-גל פרש מהצבא, שהוא איננו יכול להבטיח לו את הרמטכ"ל לות בסכב הבא, אבל הציע שישאר בשירות ויקים את מפקדת חילות השרדה - המפח"ש. שומרון הרים את הכפפה ובהמשך, למרות כעסו, שירת תחת לוי כסגנו, עד שב'19 באפריל '87 הועלה לדרגת רב אלוף ומונה לתפקיד הרמטכ"ל ה'13 - פסגת הקריירה שלו.

התפקיד לא הוענק לו על מגש של כסף. "זה בלשון המעטה. כשעמד להתממש מינויו כרמטכ"ל, הוא הופתע מאוד כשצץ פתאום הסיפור שכביכול הוא הומו, סיפור שהיו מעורבים בו לוי וקורמו, רפאל איתן, שהיה טיפוס של קולאק - איש קשה שלא סולח. העלילה שהופרכה תיזכר לדיראון בצה"ל".

האיפוק, שאפיין את שומרון בתפקידים קודמים, צף ועלה בתקופת כהונתו כרמטכ"ל. "ח"כ עמרם מצנע, כיום יו"ר ועדת החינוך של הכנסת, מחזיר אותנו ליומי כאלוף פיקוד המרכז, כ'88: "היה אז אירוע מאוד קשה בכפר ביתא בשומרון, שבו מצאה את מותה מכרור בראש תרצה פורת מאלון מורה. בעקיבות האירוע הופעתי בממשלה כאלוף הפיקוד. הדיון התגלגל להאשמה מצד מספר שרים כלפי הצבא שכביכול לא מספק את הביטחון הנדרש. כשאמרתי שם, שאנחנו, הצבא, יכולים לספק ביטחון ולהתמודד עם הבעיות בשטח, אבל כל התמודדות כזאת היא זמנית ובסופו של דבר חייב להימצא פתרון מדיני, קפץ אריאל שרון ודרש מראש הממשלה או, יצחק שמיר, את פיטורי. אז קם דן שומרון ואמר: 'רגע, רגע, אני חושב כמו אלוף פיקוד המרכז ואם אתם רוצים, תפטר אותי! כזה הוא היה - רמטכ"ל שידע לתת גיבוי ולהתייצב מאחורי פקודיו גם בתקופות קשות".

"כחבר המטה הכללי בזמן מלחמת המפרץ הראשונה וזכורת לי ההתלבטויות אם

הוא היה מוקף בחייו בהרבה אנשים, אבל עד מותו היה די בודד. שומרון צילום: פלאש 90

"דבריו מלווים אותי כל החיים". דרורי צילום: אריאל בשור